

21è CICLE DE SORTIDES DE CONÈIXER EL PLA DE L'ESTANY

5a sortida – diumenge 11 de febrer de 2024

Centre d'Estudis Comarcals i Centre Excursionista de Banyoles

GALLINERS, municipi de VILADEMULS

Trull de Can Bardera. Església de Sant Julià. Torre de Galliners de Cal Ros. Ermita de Sant Baldiri. Forn de carbonet de Sant Baldiri.

Galliners és un dels dotze pobles que formen el municipi de Vilademuls, situat a l'est de la comarca del Pla de l'Estany. Assentat en el vessant sud-oriental del puig d'en Llavanera, està constituït a l'entorn de l'església. El nom de Galliners ja el trobem citat en documents del s. X i figurava entre les possessions del monestir de Banyoles.

Deixarem els vehicles a la part baixa del poble i ens adreçarem primer cap a **Can Bardera** per visitar-hi **el trull**, recuperat i museïtzat com a centre d'estudi de l'oli.

Tot seguit anirem a l'**església de Sant Julià** (s. XVIII). És d'estil barroc i d'una sola nau amb capelles laterals, capçalera pentagonal i volta de llunetes. La façana a llevant té frontó ondulat, rosassa central i portalada de llinda d'ordre clàssic, feta amb carreus de pedra calcària grisa. Hi sobresurten dues pilastres amb capitell i cornisa motllurada. El campanar és de planta quadrada i té tres pisos d'alçada. L'església està documentada per primer cop el 1202, però hi ha vestigis arquitectònics més reculats, potser d'època preromànica.

Un cop vista l'església, ens adreçarem al carrer de Besalú i l'anirem remuntant, tot comentant diversos detalls de les edificacions que hi trobarem. De ben segur que ens cridarà l'atenció un cactus de Sant Pere imponent, situat a l'entrada d'una casa cantonera. Continuarem carrer amunt per arribar a la **Torre de Galliners/Cal Ros** (s. XIII-XV, aprox.). Cal Ros és un mas de planta rectangular. Té la façana principal orientada a migdia i conserva el rellotge de sol. El cos central de tres plantes i coberta a dos vessants seria un dels pocs vestigis que resten de l'antic castell de Galliners. Hi destaquen dues finestres de llinda d'origen medieval.

Un xic més carrer amunt, al costat de Can Cersosa, podrem veure la **Llentrisca**, un exemplar de llentiscle (o llentrisca, o mata, diferents noms per a una mateixa planta, la *Pistacia lentiscus*, pròpia de les vores de la Mediterrània). La llentrisca de Galliners és l'única de la nostra comarca

que presenta un aspecte arbori. Està relacionada en el llibre *Arbres Monumentals, 161 plantes d'anomenada del Pla de l'Estany* (1995). Per aquelles dates feia 1,33 metres de volt i uns 7 d'altura.

Acabarem la pujada pel carrer de Besalú al costat d'un monòlit de pedra grisa amb tres creus gravades i els noms i cognoms de tres homes, amb la data de 1809. És el record a uns joves del poble que van ser afusellats durant la Guerra del Francès en haver-se negat a proveir les tropes invasores.

Ens adreçarem cap a la part baixa del poble pel mateix carrer de Besalú, tot parant esment (si no ho hem fet de pujada) a Can Music, amb porta i finestres gravades del s. XVIII. A la plaça Major, hi destaca Can Tomàs, que conserva un arc de dovelles tapiat i una finestra d'estil gòtic. Ja a l'entrada del poble, cal remarcar la masia de Can Viader, amb una notable porta en forma de dovelles, i Can Batllori, a tocar, amb una doble galeria d'arcs rehabilitada.

Marxarem del nucli de Galliners per dirigir-nos cap a l'ermita de Sant Baldiri per l'avinguda Viader, de ben segur una de les més curtes que deuen existir. Un passeig amb plàtans a banda i banda que ens servirà per anar a creuar la carretera i acostar-nos a l'edifici de les antigues escoles, de l'època republicana, avui reconvertides en local social del poble.

Seguirem uns metres pel voral de la carretera que ens duria al poble de Vilademuls, el campanar i algunes cases del qual podem veure ja no gaire llunyans, fins a desviar-nos a l'esquerra per una pista que ens permetrà enfilar-nos còmodament i en menys de mitja hora al puig de Sant Baldiri. En aquesta petita elevació (183 m), hi trobem les ruïnes de l'**ermita de Sant Baldiri** i de la casa de l'ermità. L'ermita és d'una sola nau, ja sense coberta. En la façana oest encara hi destaca la porta dovellada d'arc de mig punt, de pedra calcària nummulítica, i les restes del campanar d'espadanya d'un sol ull. Documentada des del 1639, l'any 1908 l'edifici ja estava en un estat ruïnós i van haver de traslladar la imatge de Sant Baldiri que hi havia a l'església de Galliners.

Uns graons situats davant de la porta de l'ermita ens permetran apropar-nos al **forn de carbonet de Sant Baldiri**, un dels més ben conservats de la comarca. El trobarem alineat amb la paret sud de l'ermita, en un talús d'argila, tapat amb uns troncs per evitar possibles caigudes. És de forma ovalada, tot i que en volum tingui forma de closca d'ou. La boca és ben visible i permet poder accedir a l'interior. Trobareu més detalls de les seves característiques en el llibre *Foc, terra i aigua. Forns, rajolerries i pous de glaç del Pla de l'Estany* (2018).

I ja només ens restarà emprendre el camí de tornada, que farem en una mica més de mitja hora. Tot baixant, trobarem un creuament de quatre camins. El de la dreta ens duria a Bàscara; el d'enfront, cap a Paret d'Empordà (un altre poble del municipi de Vilademuls, i per tant encara pertanyent a la comarca del Pla de l'Estany, malgrat el seu nom). El de l'esquerra serà el que ens acostarà a Galliners. Abans d'arribar al poble, podrem anar contemplant diverses panoràmiques sobre la plana empordanesa i les muntanyes dels voltants, i també sobre algunes vies principals de comunicació properes. Ja arribant al poble, podrem veure, a la dreta i una mica apartada, Can Diret, una casa pintada d'un color grogós, i a l'esquerra el darrere de les antigues escoles.

(Moltes de les informacions sobre les edificacions que esmentem són tretes del llibre *El Patrimoni del Pla de l'Estany*, editat pel Consell Comarcal l'any 2005)